

Opetusministeri Antti Kalliomäki

Viestintäalan ammattikuvat ja koulutustarpeet -tutkimushankkeen keväällä 2006 ilmestynyt raportti *Viestintäkoulutuksen nousukäyrä – monta tietä unelma-ammattiin ja suuriin pettymyksiin* (Raittila, Olin & Stenvall-Virtanen) kokoaa koulutustilastoja, kertoo työllistymisestä sekä perinteiselle viestintäalalle että muille toimialoille ja arvioi työvoimatarpeita ainakin lähivuosiksi.

Raportin keskeinen päätelmä on se, että viestintäalan koulutusta on työmarkkinoiden kysyntään nähden liian paljon. Alan koulutuspaikat ovat kolminkertaistuneet muutamassa vuodessa, ja viestinnän ammattilaisia koulutetaan nyt yli 70 oppilaitoksessa noin 40 paikkakunnalla. Erityisesti audiovisuaalisen viestinnän ja kuvallisen viestinnän ammattilaisia koulutetaan liikaa. Puutteita on myös koulutuksen laadussa ja järjestelyissä: koulutus on hajallaan eikä yhteistyö eri oppilaitosten ja koulutustasojen välillä toimi riittävän hyvin. Raportissa esitetään vähennyksiä kulttuurialan viestinnän koulutukseen ammatillisella toisella asteella sekä ammattikorkeakouluissa.

Toimittajakoulutuksen neuvottelukunta on yliopistollisen toimittajakoulutuksen yhteistyöelin, jossa ovat edustettuina Viestinnän Keskusliitto, Suomen Journalistiliitto, Yleisradio sekä yliopistollisessa toimittajakoulutuksessa mukana olevat oppilaitokset.

Neuvottelukunta yhtyy Viestintäalan nousukäyrä -raportin keskeisiin päätelmiin – raportti on laadittu ammattitaitoisesti ja sen päätelmät ovat harkittuja. Raporttia kommentoidaan tässä neuvottelukunnan lausunnossa yliopistollisen toimittajakoulutuksen näkökulmasta.

Yliopistollinen toimittajakoulutus saa raportissa hyvin myönteisen kokonaisarvion: koulutusmäärä on tasapainossa työvoiman kysynnän kanssa ja koulutus on tunnettua ja arvostettua. Yliopistolliseen toimittajakoulutukseen ei suuntaudu määrällisiä muospaineita, mutta median nopea muutos asettaa luonnollisesti koulutukselle jatkuvia sisällöllisiä ja laadullisia haasteita.

Kun vertaillaan erilaisia yliopistojen viestintäaineita esimerkiksi työllistymisen näkökulmasta, journalistiikan koulutusohjelmat ovat menestyneet hyvin. Niiden erityinen piirre on tieteen ja tutkimuksen yhdistäminen tiiviisiin työelämäsiteisiin ja työssä tarvittavien taitojen oppimiseen. Yliopistojen ja Opetusministeriön on syytä omissa päätöksissään ottaa asia huomioon niin, että menestyvää koulutusta pyritäisiin kehittämään myös nykyisessä tilanteessa, jossa tulospallit ja yliopistojen yleinen rahoitus tilanne ohjaavat vähentämään opetukseen käytettäviä voimavaroja. Neuvottelukunta korostaa journalistikoulutuksen elävää yhteyttä sekä tutkimukseen että journalistiseen osaamiseen.

Viestintäalan nousukäyrä -raportin mukaan yliopistollista toimittajakoulutusta antavien laitosten resurssit teknisiin investointeihin ja opettajien palkkaamiseen ovat suhteellisesti varsin huonot. Rahapula saattaa näkyä mm. vanhentuneina laitteina tai vaikeutena palkata tuntiopettajia – jopa maksaa opettajien palkkoja. Opetusministeriön tulisi vaikuttaa tämän ongelman poistamiseen muuttamalla toimittajakoulutuksen koulutus alakerrointa tai suoraan investoinnein. Yliopistojen tulisi ohjata toimittajakoulutukselle riittävät voimavarat.

Nykyinen liikakoulutus voi johtaa harjoittelun väärinkäyttämiseen ja edesauttaa epäasiallista kilpailua, koska ammatilliselta toiselta asteelta ja ammattikorkeakouluista pyrkii pakolliseen harjoitteluun suuri määrä opiskelijoita. Alan harjoittelijoita käytetään joillakin työpaikoilla ilmaistyövoimana ja samalla estetään ammattilaisten työllistymistä. Työtä harjoittelijatilanteen

selkeyttämiseksi on jatkettava. Työaikojen ja palkkauksen lisäksi on kiinnitettävä huomiota riittävään ohjaukseen ja harjoittelutyön mielekkyyteen työelämän ja koulutuslaitosten yhteistyötä lisäämällä ja kehittämällä.

Neuvottelukunta kannattaa sitä, että journalistin ammatti pysyy edelleen avoimena. Alan moniin tehtäviin pitää päästä erilaisten koulutusväylien sekä työ- ja elämäkokemusten kautta. Tämä on laadukkaan ja monipuolisen journalismin ehto. Neuvottelukunta pitää edelleen tavoiteltavana sitä perinteistä päämäärää, että noin puolet toimittajan ammattiin tulevista on saanut varsinaisen toimittajakoulutuksen ja puolet tulee muita reittejä. Viestintäalan nousukäyrä –raportin mukaan toimitustyöstä poistuvien määrä tulee olemaan lähiaikoina noin 250 ihmistä vuosittain ja yliopistollisten toimittajakoulutuksen väylien vuosittainen koulutus on 100-120 journalistia. Ammattikorkeakoulujen toimittajakoulutuksen vuosittainen aloituspaikkamäärä on noin 100.

Koulutuksen sisältöön liittyen neuvottelukunta korostaa sitä, että journalistin työ on ensisijaisesti yhteiskunnallisen tiedon tuottamista. Ammatissa tarvitaan erilaisia laiteteknisiä taitoja, mutta niiden rooli ei saa olla koulutuksessa hallitseva. Perinteinen ja toimivaksi havaittu väylä toimittajan ammattiin on laaja-alainen ja yksilöllisesti rakennettu maisterintutkinto, johon liittyy journalistiikan opintojen ohella tärkeänä osana valikoima aineita journalismin kohteena olevilta yhteiskunnallisen toiminnan aloilta. Neuvottelukunta toivoo, että yliopistot rakentaisivat tällaisen ”pitkän” (kandidaatti + maisteri) journalistiikan koulutusputken oheen myös ammatillisesti suuntautuneita maisteriopintoja, joihin voitaisiin ottaa muilla aloilla kandidaatin tutkinnon suorittaneita opiskelijoita. Aikakauslehtialan pitkään esillä ollut maisteritason koulutus olisi pikaisesti ratkaistava. Myös painettuun mediaan erikoistuneiden graafikoiden koulutusta olisi kehitettävä.

Helsingissä 14. kesäkuuta 2006

Toimittajakoulutuksen neuvottelukunnan puolesta

Heikki Luostarinen
Neuvottelukunnan puheenjohtaja
Professori, Tampereen yliopisto